

Inleiding tot het sociaal domein

Inleiding tot het sociaal domein

Participatiewet, Wmo 2015 en Jeugdwet uitgelegd

Auteurs:

Kees-Willem (mr. C.W.C.A.) Bruggeman

Stijn (mr. S.) van Cleef

Hans (mr. H.F.) van Rooij

Frank (mr. F.M.E.) Schulmer

Marie-Claire (mr. M.B.) Wichman

Redactie:

Kees-Willem Bruggeman

Hans van Rooij

© 2022 Berghauser Pont Publishing

ISBN: 9789492952721

NUR: 825

www.berghauserpont.nl

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No parts of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Voorwoord

Dit boek is de tweede druk van *Inleiding tot het sociaal domein. Participatiewet, Wmo 2015 en Jeugdwet uitgelegd*. Daarmee is het tevens de derde druk van het boek dat bij de eerste druk nog de titel *De sociale gemeente* droeg. Het boek beoogt in kort bestek de belangrijkste zaken van de drie grote medebewindswetten weer te geven.

De doelgroep bestaat uit mensen – al dan niet uit ‘het veld’ – die niet primair juridisch geïntereerd zijn, maar die wel een gedegen inzicht in de concepten willen krijgen die de wetgever destijds heeft vormgegeven en in de stand van zaken heden ten dage. U zult weliswaar niet worden lastiggevallen met veel wets- of rechtspraakverwijzingen, maar de diverse hoofdstukken zijn wel doordrongen van beide. Zonder het als obstakel voor het doornemen te ervaren wordt de lezer dus vrij diepgaand meegenomen in de laatste stand van het recht. Wetswijzigingen en vele ontwikkelingen in de jurisprudentie zijn namelijk wel degelijk verwerkt in deze actuele druk.

De Participatiewet is recentelijk aangepast, wat uiteraard is verwerkt in de tekst, maar vooral op het gebied van de Wmo 2015 en de Jeugdwet zijn actualisering en gedaan. Daar zijn de laatste jaren namelijk meer ontwikkelingen geweest. Met dit boek bent u weer ‘bij’.

De auteurs zijn dezelfde gebleven, zij het dat zij andere hoofdstukken hebben geschreven dan in de vorige druk. Marie-Claire Wichman heeft het hoofdstuk over bijstand voor haar rekening genomen (voorheen was dat de Jeugdwet), Frank Schulmer heeft de Wmo 2015 uitgelegd (hij deed eerder de bijstand), terwijl Stijn van Cleef (die in de vorige druk de Wmo 2015 beschreef) ditmaal samen met Hans van Rooij en Kees-Willem Bruggeman de Jeugdwet heeft weergegeven. Onveranderd is dat beide laatstgenoemde auteurs de inleiding hebben geschreven en de redactie van het boek hebben verzorgd.

Wij wensen u leesplezier en hopen dat u iets aan het boek heeft in uw dagelijkse werk of omstandigheden. Wij staan onverminderd open voor tips. U kunt ons bereiken via de uitgever.

Culemborg en Eindhoven,
Kees-Willem Bruggeman en Hans van Rooij, redacteuren

Inhoud

Voorwoord	V
Over de auteurs	XIII
Inleiding	XV
1 Bijstand	1
1.1 Inleiding	1
1.2 Voorgeschiedenis	2
1.3 Doelstelling en inhoud	3
1.3.1 Doelstelling	3
1.3.2 Inhoud	4
1.4 Begrippen	4
1.4.1 Algemene bijstand	4
1.4.2 Bijzondere bijstand	5
1.4.3 Belanghebbende	5
1.4.4 Alleenstaande, alleenstaande ouder, gehuwden en gezamenlijke huishouding	5
1.4.5 Tekortschietend besef van verantwoordelijkheid	6
1.5 Algemene bijstand	6
1.5.1 Inleiding	6
1.5.2 Voorwaarden	6
1.5.2.1 Nederlander of daarmee gelijkgesteld	7
1.5.2.2 Woonachtig in Nederland	7
1.5.2.3 Niet over middelen beschikken	7
1.5.2.4 Niet uitgesloten van het recht	7
1.5.2.5 Voorliggende voorziening	8
1.5.3 Uitsluitingsgronden	8
1.5.4 Voorliggende voorzieningen	9
1.5.5 Zeer dringende redenen	10
1.5.6 Normen	11
1.5.6.1 Kostendelersnorm	12

1.5.6.2	Inrichtingsnorm	13
1.5.6.3	Norm niet-rechthebbende partner	13
1.5.7	Verlagingen en verhogingen	14
1.6	Middelen	15
1.6.1	Redelijkerwijs beschikken	15
1.6.2	Inkomen	16
1.6.3	Vermogen	17
1.6.4	Vrij te laten middelen	19
1.7	Bijzondere bijstand	19
1.7.1	Uitsluitingsgronden	20
1.7.2	Voorliggende voorziening	20
1.7.3	Individuele bijzondere bijstand	21
1.7.3.1	Vraag 1: doe de kosten zich voor?	21
1.7.3.2	Vraag 2: zijn de kosten in het individuele geval noodzakelijk?	22
1.7.3.3	Vraag 3: vloeien de kosten voort uit bijzondere omstandigheden?	22
1.7.3.4	Vraag 4: kunnen de kosten worden voldaan uit de draagkracht?	22
1.7.3.5	Drempelbedrag	23
1.7.4	Categoriale bijzondere bijstand	23
1.7.5	Individuele inkomens toeslag	24
1.7.5.1	Voorwaarden	24
1.7.5.2	Langdurig laag inkomen	24
1.7.5.3	Geen uitzicht op inkomensverbetering	24
1.7.5.4	Hoogte	25
1.8	Studietoelage	25
1.8.1	Voorwaarden	25
1.9	Vormen van bijstand	26
1.9.1	Bijstand om niet	26
1.9.2	Bijstand als geldlening	26
1.9.3	Bijstand als borgtocht	27
1.9.4	Bijstand in natura	28
1.9.5	Bijstand als voorschot	28
1.10	Verplichtingen en sancties	28
1.10.1	Inleiding	28

1.10.2	Arbeidsverplichtingen	29
1.10.2.1	Geüniformeerde en niet-geüniformeerde arbeidsverplichtingen	29
1.10.2.2	Ontheffing	30
1.10.3	Re-integratieplicht en tegenprestatie	31
1.10.4	Tegenprestatie	31
1.10.5	Inlichtingenverplichting	32
1.10.5.1	Schending inlichtingenverplichting	33
1.10.6	Medewerkingsverplichting	33
1.10.7	Nadere verplichtingen	34
1.10.8	Afstemmen	34
1.10.8.1	Arbeidsverplichtingen	34
1.10.8.2	Re-integratieverplichting en tegenprestatie	35
1.10.8.3	Medewerkingsverplichting	35
1.10.8.4	Nadere verplichting	36
1.10.8.5	Tekortschietend besef van verantwoordelijkheid	36
1.10.8.6	Verwijtbaarheid en dringende redenen	36
1.10.8.7	Inkeerbepaling	37
1.10.9	Boete	37
1.10.9.1	Hoogte	37
1.10.9.2	Waarschuwing	38
1.10.9.3	Recidive	38
1.10.9.4	Verwijtbaarheid en dringende redenen	38
1.11	Opschorten, intrekken en terugvorderen	39
1.11.1	Terminologie	39
1.11.2	Opschorting	40
1.11.3	Intrekking en herziening	41
1.11.4	Terugvordering	43
1.11.5	Verrekening	44
1.12	Verhaal	44
1.12.1	Verhaal op ex-partner	45
1.12.2	Verhaal op onderhoudsplichtige ouder	45
1.13	Werk	46

2	Wet maatschappelijke ondersteuning 2015	47
2.1	Inleiding	47
2.2	Voorgeschiedenis	48
2.2.1	Wet Voorzieningen Gehandicapten	49
2.2.2	Wet maatschappelijke ondersteuning	50
2.2.2.1	'De Kanteling'	51
2.2.3	De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015)	53
2.3	Doelstelling en inhoud	53
2.3.1	Doelstelling	53
2.3.2	Inhoud	54
2.4	Begrippen	55
2.4.1	Inleiding	55
2.4.2	Maatschappelijke ondersteuning	55
2.4.2.1	Zelfredzaamheid	56
2.4.2.2	Participatie	56
2.4.2.3	Beschermd wonen	57
2.4.2.4	Opvang	57
2.4.2.5	Persoonsgebonden budget	58
2.4.2.6	Cliënt	58
2.5	Taken van de gemeente	58
2.5.1	Belangrijkste taken	58
2.5.2	Treffen van voorzieningen	59
2.5.2.1	Algemene voorzieningen	59
2.5.2.2	Maatwerkvoorziening	60
2.5.2.3	Mantelzorgcompliment/meerkostenregeling	63
2.6	Beleid en regelgeving	64
2.6.1	Beleidsplan	64
2.6.2	Verordening	65
2.6.3	Financieel besluit/nadere regels	66
2.6.4	Beleidsregels	67
2.7	Doelgroep en reikwijdte	67
2.7.1	Doelgroep	68
2.7.2	Reikwijdte	68
2.7.2.1	Resultaatsverplichting?	69
2.8	Aanverwante wetgeving	70

2.8.1	Zorgverzekeringswet	70
2.8.2	Wet langdurige zorg	71
2.8.3	Jeugdwet	72
2.9	De procedure	72
2.10	Het onderzoek	75
2.11	Verstrekkingvormen	80
2.11.1	Natura	81
2.11.2	Persoonsgebonden budget	81
2.12	Bijdrage in de kosten (eigen bijdrage)	82
2.12.1	Bijdrage voor een algemene voorziening	83
2.12.2	Bijdrage voor een maatwerkvoorziening	83
2.13	Intrekking en terugvordering	84
3	De Jeugdwet	87
3.1	Inleiding	87
3.2	Voorgeschiedenis	88
3.3	Doelstelling en inhoud van de Jeugdwet	89
3.3.1	Doelstelling	89
3.3.2	Inhoud	90
3.4	Begrippen	91
3.4.1	Jeugdige, ouder en woonplaats	91
3.4.2	Jeugdhulp	92
3.4.2.1	Begrip jeugdhulp	92
3.4.2.2	Geen jeugdhulp	97
3.5	Taken gemeente	97
3.5.1	Inleiding	97
3.5.2	Het treffen van voorzieningen	99
3.5.2.1	Overige voorziening	100
3.5.2.2	Individuele voorziening	100
3.5.2.3	Vervoer	101
3.5.2.4	Kortdurend verblijf	101
3.6	Beleid en regelgeving	101
3.6.1	Beleidsplan	102
3.6.2	Verordening	102
3.6.3	Financieel besluit/nadere regels	103

3.6.4	Beleidsregels	104
3.7	Doelgroep	104
3.8	Reikwijdte	105
3.8.1	Resultaatsverplichting?	106
3.9	Afbakening met andere wetten	106
3.10	Procedure	107
3.10.1	Jeugdhulp via de gemeente op aanvraag	107
3.10.1.1	Het onderzoek	108
3.10.2	Jeugdhulp na verwijzing door medicus of gecertificeerde instelling	111
3.10.3	Het horen van de jeugdige in bezwaar	111
3.11	Verstrekkingvormen en verantwoording	112
3.11.1	In natura	112
3.11.2	Persoonsgebonden budget	112
3.11.2.1	Algemeen	112
3.11.2.2	Hoogte pgb	114
3.11.2.3	Jeugdhulp uit het sociale netwerk	114
3.12	Verantwoording, intrekking en terugvordering	115

Over de auteurs

Kees-Willem Bruggeman is als zelfstandige actief als medewerker bezwaar en beroep, beleidsmedewerker en stafjurist op het terrein van het gemeentelijke sociale domein en het algemeen bestuursrecht (Brug Consult, brugconsult.nl). Hij is docent bij het opleidingsinstituut van de rechterlijke macht (SSR) en bij een aantal commerciële opleiders. Daarnaast is hij vaste annotator van de tijdschriften AB, USZ, RSV en De Gemeentestem, redacteur van het laatste blad en medesamensteller van twee boekenreeksen. Tot slot is hij voorzitter van een bezwaarschriftencommissie en rechter-plaatsvervanger in de Rechtbank Gelderland.

Stijn van Cleef is strategisch juridisch adviseur bij de gemeente Nijmegen op het sociaal domein en privacy. Als zelfstandige is hij actief als auteur, beleids- of juridisch adviseur en docent op het terrein van sociale zekerheid, bestuursrecht en privacy. Daarnaast heeft hij zitting in diverse bezwaarschriftencommissies.

Hans van Rooij is als zelfstandige actief als jurist op het terrein van het gehele gemeentelijke sociale domein, bijvoorbeeld als beleidsmedewerker of medewerker bezwaar en beroep (Hans van Rooij consult, hansvan-rooij.nl). Daarnaast is hij docent bij een aantal opleiders, vaste annotator van de tijdschriften USZ, RSV en De Gemeentestem en medesamensteller van twee boekenreeksen. Tot slot is hij voorzitter/ lid van drie bezwaarschriftencommissies.

Frank Schulmer was tot 1 maart 2019 juridisch medewerker bij de rechtbank Den Haag waar hij zich met name bezighield met sociaalzekerheidsrecht (waaronder de Participatiewet) en het omgevingsrecht. Vanaf deze datum werkt hij bij de Centrale Raad van Beroep, momenteel als gerechtsauditeur. Voorts is hij docent bij een aantal commerciële opleiders. Hij publiceert regelmatig in juridische tijdschriften als De Gemeentestem en het Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht (NTB).

Marie-Claire Wichman is vanaf 6 mei 2019 werkzaam als gerechts-
auditeur bij de CRvB. Daarnaast is zij vanaf juni 2022 voorzitter van een
bezwaarschriftencommissie.